

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВИХОДУ НА НОВІ МІЖНАРОДНІ РИНКИ

<https://doi.org/>

© Мукан О. В., Шарук А. М., 2021

Наведено огляд наукової літератури щодо дослідження концептуальних засад оцінювання конкурентоспроможності підприємств в умовах виходу на нові міжнародні ринки. Описано методи, переваги та недоліки оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки. Узагальнено етапи послідовності, яких необхідно дотримуватися, оцінюючи конкурентоспроможність підприємств. Наведено основні показники, фактори, а також окремі характеристики товару, які впливають на конкурентоспроможність підприємств. Встановлено, що для ефективного оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки доцільно використовувати сукупність кількох методів оцінювання з використанням певної черговості. Результати оцінювання впливають на вибір стратегії та форм виходу підприємства на нові міжнародні ринки, вибору ринку, збутової політики, а також дають змогу ефективно проаналізувати результативність діяльності підприємства, здатність швидко та ефективно реагувати на зовнішні зміни, приймати правильні управлінські рішення, за необхідності вжити заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств.

Ключові слова: конкурентоспроможність, міжнародний ринок, методи оцінювання конкурентоспроможності, експорт, етапи оцінювання конкурентоспроможності, фактори конкурентоспроможності.

Постановка проблеми

У сучасних умовах глобалізації виникає необхідність розширення бізнесу. Щоб компанія вийшла на міжнародний ринок та зайняла свою нішу, вона повинна бути конкурентоспроможною. Оцінювання та формування високого рівня конкурентоспроможності на міжнародному ринку багато в чому залежить від конкурентного середовища підприємства. Особливості конкурентного оточення визначають ступінь розвитку ринку і складність роботи на ньому. Тому необхідно правильно проаналізувати конкурентне середовище, оцінити свою конкурентоспроможність, розробити відповідні стратегічні та тактичні міри ефективного управління в умовах виходу на нові міжнародні ринки.

Актуальність дослідження

Враховуючи посилену теперішню інтеграцію країн, конкурентна боротьба між підприємствами загострюється як на національному, так і на світовому ринку. Тому оцінювання конкурентоспроможності є основним елементом планування та вибору стратегій його виходу на нові міжнародні ринки.

Формулювання мети та завдань статті

Метою статті є розроблення методико-прикладних засад оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки. Для вирішення поставленої мети ідентифіковано завдання, яке полягає у визначенні факторів впливу на конкурентоспроможність підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки та розробленні моделі оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання оцінки конкурентоспроможності та соціально-економічного розвитку країн відображено в роботах таких класиків, як М. Портер, А. Сміт, Й. Шумпетер. Серед сучасних науковців, які досліджували питання конкурентоспроможності, її чинників та методів оцінки конкурентоспроможності підприємств можна виділити таких науковців як І. М. Бень, А. В. Бобрик, О. І. Драгана, Х. В. Дрималовська, Р. В. Завада, В. А. Лукашук, О. Б. Мрихіна, Р. А. Фатхутдінова, та ін.

Конкурентоспроможність була та залишається основним напрямком дослідження в кількох економічних теоріях (наприклад, меркантилізму, класична економічна теорія тощо). Проаналізувавши ці теорії можна сказати, що історично конкурентоспроможність спочатку була проаналізована на рівні країни. Так, наприклад, теорія меркантилізму (А. Сміт) не визнає термін конкурентоспроможність сам по собі, однак політика стосується багатства країни та її здатності досягти успіху на міжнародному рівні. А в класичній економічній теорії (А. Сміт, Д. Рікардо) увагу акцентують на галузі виробництва, конкурентоспроможності ринку та вільної торгівлі. Тут термін конкурентоспроможність відноситься до порівняльних переваг.

У сучасних умовах ринкової економіки конкуренція є рушійною силою суб'єкта господарювання. Вона спонукає підприємства до розвитку, постійних пошуків способів вдосконалення, покращення якості продукції та послуг у такий спосіб підвищуючи свою конкурентоспроможність [1, с. 13].

Оцінка конкурентоспроможності підприємства є основою для планування його господарської діяльності та розроблення довготермінових стратегій розвитку [2, с. 28]. А. О. Левицька вважає, що оцінка конкурентоспроможності підприємства – це «визначення її рівня, що дає певну відносну характеристику здатності підприємства конкурувати на певному ринку. Отже, конкурентоспроможність підприємства виступає агрегованим показником його конкурентних можливостей та здатності оперативно реагувати та пристосовуватися до чинників мінливого зовнішнього середовища» [3, с. 156].

Д. В. Погребняк зазначає, що «конкурентоспроможність підприємства може бути визначена як комплексна порівняльна характеристика, яка відображає ступінь переваги сукупності оціночних показників його діяльності, що визначають успіх підприємства на певному ринку за певний проміжок часу, по відношенню до сукупності показників конкурентів» [4, с. 45].

Такі науковці, як Д. О. Рибницький, Т. А. Городня та К. А. Львівська основним чинником оцінки конкурентоспроможності підприємства виділяють конкурентоспроможність продукції, яку воно виготовляє. Оскільки це є своєрідним підсумком результативності роботи як підприємства загалом, так і його окремих підрозділів та служб [5, с. 228]. Проте оцінювання конкурентоспроможності і надалі є актуальним питанням. З кожним роком з'являються нові параметри для оцінювання конкурентоспроможності, особливо, коли це стосується визначення конкурентоспроможності в разі виходу підприємства на нові міжнародні ринки.

Виклад основного матеріалу

Під час оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на міжнародні ринки підприємство повинне визначити основні показники та фактори, які визначають його становище на ринку. Серед них можна виділити внутрішні та зовнішні фактори. Вплив внутрішніх факторів підприємство може покращити, проте зовнішні залишаються нечутливими до дій підприємства,

вони діють на всіх гравців ринку. Визначення зовнішніх факторів та їх систематизація дасть змогу спрогнозувати вплив та адаптуватись до умов нових міжнародних ринків [7, с. 147; 8, с. 173]. У табл. 1 представлено групування факторів впливу на конкурентоспроможність підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки.

Таблиця 1

**Ключові фактори впливу на конкурентоспроможність підприємства
в умовах виходу на нові міжнародні ринки**

Фактори зовнішнього середовища	Фактори внутрішнього середовища
Наявність потенційного споживача;	Обсяги виробництва та реалізації
Наявність та кількість конкурентів	Методи конкуренції (якість, ціна, дизайн продукту, імідж, товарний знак тощо)
Стабільність попиту	Рівень відповідності товару міжнародним стандартам та вимогам
Державна політика країни щодо діяльності у відповідній галузі	Витрати на виробництво та збут
Нормативно правове регулювання експорту	Здатність задовольнити потреби потенційних споживачів
Нормативно правове регулювання країн контрагентів для нерезидентів	Наявна технологія та доступ до нових технологій
Релігійні та соціально-культурні обставини країн контрагентів	Забезпеченість ресурсами та можливість використання нових видів ресурсів
Географічне положення, кліматичні умови	Захищеність авторських прав (патенти, авторські права тощо)
Особливості ведення бізнесу	Готовність системи обліку до виходу на міжнародні ринки та до експорту

Примітка: розробка авторів на основі аналізу літературних джерел [7, 8].

Існує велика кількість методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства. Кожен з них має свої переваги та недоліки. Науковці обґрунтовують доцільність та ефективність використання цих методів. Більшість з цих методів оцінювання конкурентоспроможності ґрунтуються на:

- виборі чинників конкурентоспроможності;
- оцінюванні чинників з використанням «експертного методу»;
- виборі логічно-обґрунтованого методу оцінювання;
- зведенні показників, які впливають на конкурентоспроможність.

З урахуванням сучасних умов глобалізації, сфери діяльності, організаційної структури, виду підприємства, масштабів його діяльності та багато інших факторів, існує велика кількість методів оцінки конкурентоспроможності підприємства [9, с. 2, 10, с. 226, 11, с. 194, 12, с. 76].

Аналіз цих методів показав, що під час оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки необхідно поєднувати як зовнішні фактори впливу на діяльність підприємства, так і внутрішні. Щоб отримати точніші результати оцінювання та прийняття в подальшому ефективних управлінських рішень рекомендується використовувати кілька методів, а також проаналізувати фінансові показники діяльності підприємства. Це дасть підприємству змогу не тільки визначити своє місце на потенційному ринку, виявити переваги та недоліки, а це також стане основою для подальших рішень щодо визначення стратегії підприємства та вдосконалення його діяльності [12, с. 76]. Беручи до уваги все вищенаведене, можна сформулювати основні етапи оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на міжнародні ринки (рис. 1).

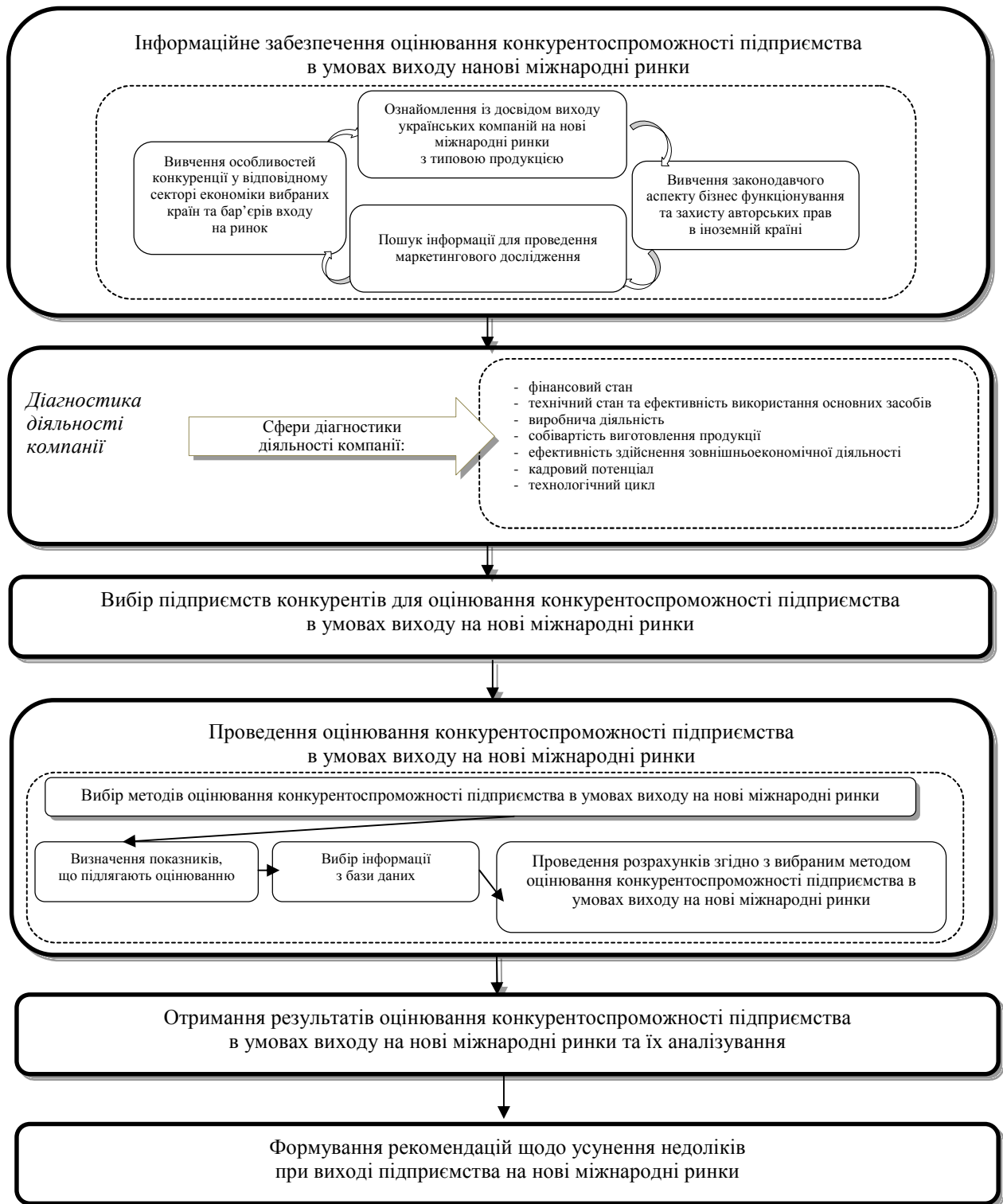

Рис. 1. Модель оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки

Примітка: розробка авторів на основі аналізу літературних джерел [14, с. 150, 15, с. 154, 16, с. 54].

Першим етапом є інформаційне забезпечення оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки. На цьому етапі проводиться збір необхідної інформації щодо особливостей конкуренції у відповідному секторі економіки вибраних країн та

бар'єрів входу на ринок, досвіду виходу українських компаній на нові міжнародні ринки, особливостей законодавчого аспекту бізнес функціонування та захисту авторських прав в іноземній країні, а також шукатиме інформацію для проведення маркетингового дослідження.

Далі проводиться діагностика компанії за різними сферами її діяльності: фінансовий стан, технічний стан та ефективність використання основних засобів, виробнича діяльність, собівартість продукції, кадровий потенціал, ефективність здійснення ЗЕД, технологічний цикл тощо.

Наступний етап - вибір підприємств конкурентів для оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки. До критеріїв вибору належать: частка ринку, розмір підприємства, обсяги виробництва, вартість основних засобів та ін.

Оцінюють конкурентоспроможність підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки через вибір методів оцінювання конкурентоспроможності, визначення показників, які підлягають оцінюванню, вибору інформації з бази даних та проведення розрахунків згідно з вибраним методом оцінювання конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки. Після цього на основі отриманих результатів формуються рекомендації щодо усунення виявлених недоліків у разі виходу підприємства на нові міжнародні ринки.

Тобто, конкурентоспроможність оцінюється не лише якістю та кількістю продукції чи послуг, а й ефективністю здійснення виробничої діяльності. Тому до оцінювання конкурентоспроможності необхідно підходити комплексно та враховувати усі фактори [13, с. 11].

Під час комплексного оцінювання конкурентоспроможності підприємства можна враховувати такі показники: асортимент продукції, обсяги її виробництва та реалізації, витрати на виробництво, витрати пов'язані зі збутом та його стимулюванням, наявність власних винаходів, розробок, патентів тощо [14, с. 150].

Аналізування результатів впливає на вибір стратегії виходу підприємства на нові міжнародні ринки, збутової політики, а також дає змогу оцінити результативність діяльності підприємства та здатність швидко та ефективно реагувати на зовнішні зміни [17, с. 63].

Підприємству також необхідно не лише забезпечити стабільність показників конкурентоспроможності, а й вживати заходів щодо їх підвищення [18, с. 101].

Підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства передбачає впровадження низки заходів, серед яких: покращення якості продукції, шляхом виявлення недоліків порівняно з товарами-аналогами, розширення номенклатури, проведення рекламних компаній, використання у виробництві інновацій та новітніх технологій, підвищення кваліфікації працівників та ін. [19, с. 58]

Проте на конкурентоспроможність підприємства впливають не лише внутрішні фактори, а й зовнішні, серед яких правове регулювання, ринкова інфраструктура, соціальні та економічні умови, ресурсний потенціал та державна політика [20, с. 126]. Оцінити вплив цих факторів на господарську діяльність підприємства та виявити способи підвищення конкурентоспроможності можна за допомогою PEST-аналізу, або SWOT-аналізу [21, с. 191].

За допомогою PEST-аналізу можна оцінити загрози та можливості впливу політичного, демографічного, соціального та економічного факторів зовнішнього середовища та ймовірність їх настання [22, с. 655]. SWOT-аналіз дає змогу оцінити переваги та недоліки, а також потенційні загрози та можливості підприємства та його конкурентів. Це дасть змогу визначити конкурентну стратегію для виходу на нові міжнародні ринки, яка повинна мінімізувати недоліки підприємства та усунути зовнішні загрози на основі використання переваг та можливостей [23, с. 57].

Висновки

З часом підходи до оцінки конкурентоспроможності змінювалися. Одні економісти вважають, що конкурентоспроможність підприємства формується характеристиками його продукції чи послуг, а інші – ефективністю виробничої діяльності, управлінських процесів, впровадженням у виробничий процес нових технологій, кадровим потенціалом тощо.

Кожен з проаналізованих методів оцінки конкурентоспроможності підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки має свої переваги та недоліки. Тому для повнішої оцінки конкурентоспроможності доцільним буде використання кількох методів з урахуванням послідовності етапів оцінювання та специфіки господарської діяльності підприємства. Це дасть змогу якісно та ефективно оцінювати конкурентоспроможність підприємства в умовах виходу на нові міжнародні ринки та знайти способи для її підвищення, а в подальшому допоможе керівництву приймати ефективні управлінські рішення щодо форми виходу на міжнародні ринки, стратегії виходу, вибору ринку тощо.

Перспективи подальших досліджень

Перспективою подальшого дослідження може бути розроблення стратегій виходу на нові міжнародні ринки з урахуванням результатів проведених оцінювань конкурентоспроможності підприємств.

Список використаних джерел

1. Зайцева Л. О. (2013). Аналіз сучасних методів оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Економічний аналіз*, № 3: 12–17.
2. Рибаківа Т., Кост'єв О. (2012). Аналіз і оцінка конкурентоспроможності промислового підприємства. *Економічний аналіз*, 28–31.
3. Левицька А. О. (2013). Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства: вітчизняні та закордонні підходи до класифікації. *Механізм регулювання економіки*, № 4: 155–163.
4. Погребняк Д. В. (2011). Методи діагностики конкурентоспроможності підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*, № 32: 45–51.
5. Рибницький Д. О., Городня Т. А., Львівська К. А. (2010). Сучасні підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*, № 20.9: 227–230.
6. Гудзь О. Є. (2015). Роль інновацій щодо забезпечення конкурентоспроможності та ефективності підприємства. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*, № 161: 3–11.
7. Калужна І. Ю., Гвоздецька І. В. (2014). Конкурентоспроможний товар-основа успішного виходу на зовнішній ринок. *Вісник Хмельницького національного університету*, № (3)2: 146–149.
8. Барановська М. І., Козак Ю. Г., Смічек С. (2013). Міжнародний маркетинг: в питаннях та відповідях: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 297 с.
9. Іванова М. І., Єгорцева Є. Є., Мироненко Я. Ю. (2016). Уніфікація методології оцінювання конкурентоспроможності. *Траєкторія науки*, № (5)10: 11–19.
10. Халімон Т. М. (2016). Методи оцінки, індикатори та орієнтири конкурентоспроможності підприємств. *Економіка і суспільство*, № 6: 225–231.
11. Андросова Т. В., Чернишова Л. О., Козуб В. О. (2012). Методика оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємств. *Вісник ХДУХТ*. 30 жовтня. 189–197.
12. Klietlik T., Valaskova K., Lazaroiu G., Kovacova M., Vrbka J. (2020). Remaining Financially Healthy and Competitive: The Role of Financial Predictors. *Journal of Competitiveness*, Vol. 12, No. 1. 74–92.
13. Брижань І. А., Чевганова В. Я. (2015). Порівняння методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства. *Технологічний аудит і резерви виробництва*, № 4/5(24): 10–15.
14. Франів І. А., Коваль Л. М., Русин-Гриник Р. Р. (2010). Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства. *Механізм регулювання економіки*, № 1: 149–153.
15. Хрущ Н. А., Ваганова Л. В. (2010). Сучасні методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*, № 5: 153–156.
16. Николук О. М. (2015). Оцінка конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства: методичні оцінки. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, № 11: 52–57.
17. Кобелєв В. М., Болтенко, В. І. (2015). Оцінка конкурентоспроможності підприємства та фактори її підвищення. *Вісник НТУ «ХПІ»*. [online] № 60: 60–64.
18. Янковий О. Г. (2013). Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія. Одеса: Атлант, 470 с.
19. Horak M., Matoskova J., Danko L. (2020). Development of a Cluster Manager's Competencies Towards Competitiveness. *Journal of Competitiveness*, № 12(1): 57–73.
20. Postula M., Raczkowski K. (2020). The Impact of Public Finance Management on Sustainable Development and Competitiveness in EU Member States. *Journal of Competitiveness*, № 12(1): 125–144.

21. Ладунка І. С., Братанов М. І. (2016). Дослідження факторів впливу на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств. *Економіка і суспільство*, № 5: 189–194.
22. Стеблюк Н. Ф., Волосова Є. Р. (2017). Визначення конкурентних напрямів підприємства на ринку кисломолочної продукції. *Економіка і суспільство*, № 9: 654–660.
23. Носова Л. В. (2015). Застосування SWOT-аналізу для визначення конкурентоспроможності АТ «Сумський завод «НАСОСЕНЕРГОМАШ». *Глобальні та національні проблеми економіки*, № 4: 506–512.

References

1. Zajtseva L. O. (2013), "Analysis of modern methods for assessing the competitiveness of the enterprise", *Ekonomichnyj analiz*, [Online], vol. 14, no. 3, available at: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/160/105>
2. Rybakova T. and Kost'iev O. (2012), "Analysis and assessment of the competitiveness of an industrial enterprise", *Ekonomichnyj analiz*, [Online], vol. 11, no. 3, available at: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64
3. Levyts'ka A. O. (2013), "Methods for assessing the competitiveness of the enterprise: domestic and foreign approaches to classification". *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, [Online], vol.4, available at: <https://essuir.sumdu.edu.ua/retrieve/82221>
4. Pohrebniak D. V. (2011), "Methods of diagnosing the competitiveness of the enterprise", *Problemy pidvyschennia efektyvnosti infrastruktury*, [Online], vol. 32, available at: <http://jrnل.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/download/391/379>
5. Rybnyts'kyj D. O. Horodnia, T. A. and L'vivs'ka K. A. (2010), "Modern approaches to assessing the competitiveness of the enterprise", *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy*, [Online], vol. 20, no. 9, available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/suchasni-pidhodi-do-otsinyuvannya-konkurentospromozhnosti-pidpriemstva>
6. Hudz' O. Ye. (2015), "The role of innovation in ensuring the competitiveness and efficiency of the enterprise", *Visnyk KhNTUSH: Ekonomichni nauky*, [Online], vol. 161, available at: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe_3
7. Kaliuzhna I. Yu. and Hvozdet's'ka I. V. (2014), "Competitive goods are the basis for successful entry into the foreign market", *Aktual'ni problemy zastosuvannya teorii i praktyky marketynhu*, [Online] vol.3, no.2, available at: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/1843>
8. Baranov's'ka M. I. Kozak, Yu. H. and Smychek, S. (2013), *Mizhnarodnyj marketynh: v pytanniakh ta vidpovidiakh [International marketing: questions and answers]*, Tsentр uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
9. Ivanova M. I. Yehortseva Ye. Ye. and Myronenko Ya. Yu. (2016), "Unification of competitiveness assessment methodology", *Traiektoriia nauky*, [Online] vol. 5, no. 10, available at: <https://pathofscience.org/index.php/article/download/150/185>
10. Khalimon T. M. (2016), "Assessment methods, indicators and benchmarks of enterprise competitiveness", *Ekonomika i suspil'stvo*, [Online] vol. 6, available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/6_ukr/38.pdf
11. Androsova T. V. Chernyshova, L. O. and Kozub, V. O. (2012), "Methods for assessing the international competitiveness of enterprises", *Visnyk KhDUKhT*, [Online], available at: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/3515/1/29.pdf>
12. Klietstik T., Valaskova K., Lazaroiu G., Kovacova M. and Vrbka J. (2020), "Remaining Financially Healthy and Competitive: The Role of Financial Predictors", *Journal of Competitiveness*, Vol. 12, no. 1, pp. 74–92.
13. Bryzhan' I. A. and Chevhanova V. Ya. (2015), "Comparison of methods for assessing the competitiveness of the enterprise", *Tekhnolohichnyj audyt i rezervy vyrobnytstva*, [Online], no. 4/5(24), available at: <http://journals.uran.ua/tarp/article/download/47269/43972>
14. Franiv I. A., Koval' L. M. and Rusyn-Hrynyk R. R. (2010), "Theoretical aspects of enterprise competitiveness management", *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, [Online], vol. 3, available at: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/8822/1/9.pdf>
15. Khrusch N. A., Vahanova L. V. (2010), "Modern methodological approaches to assessing the competitiveness of the enterprise", *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, [Online] vol. 5, no. 3, available at: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/3247/1/37hru.pdf>
16. Nykoliuk O. M. (2015), "Assessment of the competitiveness of an agricultural enterprise: methodological assessments", *Naukovyj visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu*, [Online] vol. 11, no.5, available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_11/179.pdf

17. Kobeliev V. M., Boltenko V. I. (2015), "Assessment of the competitiveness of the enterprise and the factors of its increase", *Visnyk NTU "KhPI"*, [Online] vol.60, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vcpitp_2015_60_15.pdf
18. Yankovyj O. H. (2013), *Konkurentospromozhnist' pidpriemstva: otsinka rivnia ta napriamy pidvyschennia [Competitiveness of the enterprise: assessment of the level and directions of improvement]*, Atlant, Odesa, Ukraine.
19. Horak M., Matoskova J., Danko L. (2020), Development of a Cluster Manager's Competencies Towards Competitiveness. *Journal of Competitiveness*, vol. 12, no. 1, pp. 57–73.
20. Postula M., Raczkowski K. (2020), The Impact of Public Finance Management on Sustainable Development and Competitiveness in EU Member States. *Journal of Competitiveness*, vol.12,no.1, pp.125–144.
21. Ladunka I. S., Bratanov M. I. (2016), "Research of factors influencing the competitiveness of domestic enterprises", *Ekonomika i suspil'stvo*, [Online], vol. 5, available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/34.pdf
22. Stebliuk N. F., Volosova Ye. R. (2017), "Determining the competitive directions of the enterprise in the market of fermented milk products", *Ekonomika i suspil'stvo*, [Online] vol. 9, available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/111.pdf
23. Nosova L. V. (2015), "Application of SWOT-analysis to determine the competitiveness of JSC«Sumy plant «NASOENERGOMASH»", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, [Online] vol. 4, available at: <http://globalnational.in.ua/archive/4-2015/107.pdf>

O. M. Mukan, A. M. Sharuk
Lviv Polytechnic National University

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF EVALUATION OF COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF ENTRY INTO NEW INTERNATIONAL MARKETS

© Mukan O. M., Sharuk A. M., 2021

In today's market economy, competition is an important concept. Today, issues of competition and competitiveness are especially relevant due to the processes of globalization and intensification of competition between producers of goods and services. As a result, the question arises as to what makes one producer better than another and whether he is able to fully meet the needs of his consumer, thus ensuring his profit? Therefore, assessing the competitive advantages, production, personnel, technological and marketing capabilities of the enterprise, as well as identifying ways to improve them affect the competitiveness of the enterprise in both domestic and foreign markets, as well as the possibility of expanding into new markets. Assessing the competitiveness of the enterprise allows to determine its advantages and disadvantages in comparison with competitors, identify ways to improve it, strengthen the company's position in the national market and identify new target markets.

The article provides a review of scientific literature, research and publications on the subject of research, describes the methods, their advantages and disadvantages for assessing the competitiveness of the enterprise in terms of entering new international markets. The stages, the sequence of which must be followed when assessing the competitiveness of enterprises, are summarized. The main indicators, factors, as well as some characteristics of the product that affect the competitiveness of enterprises are presented. It is established that for effective assessment of the competitiveness of the enterprise in terms of entering new international markets, it is advisable to use a set of several valuation methods using a certain sequence. The evaluation results influence the choice of strategy and forms of the company's entry into new international markets, market choice, sales policy, and also allows to effectively assess the company's performance and ability to respond quickly and effectively to external changes, make the right management decisions and take measures to improve competitiveness of the enterprise.

Key words: competitiveness, international market, methods of competitiveness assessment, export, stages of competitiveness assessment, competitiveness factors.